

Ο πεντάλογος της πράσινης ανάπτυξης

Του ΠΕΤΡΟΥ ΤΖΕΦΕΡΗ*

«Ζητούμενο είναι μια εναλλακτική λύση η οποία θα ανασυγκροτεί πλήρως την πρωτογενή παραγωγή και θα οδηγήσει προς τη βιώσιμη ανάπτυξη»

Η πράσινη ανάπτυξη αποτελεί πλέον κεντρικό ουσιαστικό στοιχείο του πολιτικού μας λόγου. Επιπρόσθετα μονομισητές παρατηρήσεις για την πράσινη ανάπτυξη:

1 Η πράσινη ανάπτυξη πρέπει να υπερβεί το... trendy επίπεδο των λόγων και να δρομολογήσει συγκεκριμένες αναπτυξιακές λύσεις! Οι επικουρινιστικές ανακαινίσεις της πρόοισης, ώστε να φαίνεται πράσινη, δεν αποτελούν «διατηρησιμη» λύση. Ούτε βέβαια το οικο-ποικριτικό «πρωτοσυστημα» που οδηγεί σε νέα καταναλωτική μανία.

Ηδη όλοι οι τομείς της πρωτογενούς παραγωγής (γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία, δασοκομία, εξόρυξη κ.λπ.) θεωρούνται αντι-οικολογικοί και βρισκονται στα φράγματα της εγκατάλειψης οδηγώντας την περιφέρεια της χώρας σε μαρτυρία, ενώ παράλληλα δίνουν τη θέση τους στον μαζικό (και όχι ποιοτικό) τουρισμό. Ομως, η μονοκαλλιέργεια του τουρισμού δεν αποτελεί επίσης διατηρησιμη λύση. Κι ακόμη το «αειφόρο τίποτα» δεν τρώγεται, ούτε μετατρέφεται στις επόμενες γενιές.

Το ζητούμενο είναι μια εναλλακτική λύση που θα ανασυγκροτήσει την πρωτογενή παραγωγή και θα δρομολογήσει τη μετάβαση προς τη βιώσιμη κοινωνία.

Η βιώσιμη ανάπτυξη δεν απαιτεί απλώς μια στρατηγική πράσινης ανάπτυξης, αλλά μια ολοκληρωμένη στρατηγική που μπορεί να γίνει πράξη με συντονισμένη συλλογική προσπάθεια, στοχευμένες πολιτικές, αλλά και με ατομικές πρωτοβουλίες.

2 Πράσινη ανάπτυξη δεν σημαίνει «ΑΠΕ παντού», να στραφούμε, δηλαδή, στις ΑΠΕ ανεξέλεγκτα και με οποιοδήποτε κόστος, αλλά να επενδύσουμε σε πολιτικές και τεχνολογίες που μετατρέπουν τις ΑΠΕ σε ανταγωνιστικές πηγές ενέργειας. Οι ΑΠΕ και η πράσινη ανάπτυξη δεν αποτελούν μονόδρομο, αποτελούν σαφώς τη βέλτιστη λύση, αλλά απαιτούν μεγάλη προσοχή.

Το μέλλον γράφεται με άνεμο και ήλιο, όμως οι ΑΠΕ μπορεί υπό προϋποθέσεις να οδηγήσουν σε οικονομικά αδιέξοδα αν οι τεχνολογικές μας επιλογές είναι λανθασμένες (επενδύσεις στη βέλτιστη τεχνολογία, σε ποδομνημεία, ισχυρές και ποσοστώσεις διεκδίκησης ώστε να μην δια-

καβενέτα η ευστάρεια του συστήματος κ.λπ.) ή αν δεν προσέξουμε και τις επιβλαβείς ως μονοκαλλιέργεια ενεργειακής ανάπτυξης.

Κι ακόμη δεν φτάνει μόνο να εγκαταστήσουμε ΑΠΕ εκεί που προφλεπεται, αλλά πρέπει να κατασκευάσουμε και τον εξοπλισμό στη χώρα μας, ώστε να αυξήσουμε την προστιθέμενη αξία και να δημιουργήσουμε θέσεις εργασίας και μάλιστα κατά προτίμηση υψηλής εξειδίκευσης που θα μπορεί επίσης να παρέχεται στη χώρα μας.

3 Οτι είναι «πράσινο» δεν είναι αυτομάτως και πράσινη ανάπτυξη. Ένα γήπεδο γκολφ μπορεί να είναι πράσινο, δεν είναι όμως «πράσινη πολιτική» η επίλωγί του. Αντίστροφα, ένα λατομείο δεν είναι πράσινο, μπορεί όμως να γίνει απολύτως «πράσινο», αφού μάλιστα εγκαταλείψουμε επ'ωφέλεια του κοινωνικού συνόλου τον εν ενεργεία χρόνο ζωής του πριν το αποδώσουμε σε άλλη χρήση.

Πράσινη ανάπτυξη δεν σημαίνει ένα a priori «όχι» στην πρωτογενή παραγωγή και εστίαση μόνο στην πράσινη επιχειρηματικότητα των τριτογενούς τομέα. Για παράδειγμα, πράσινη ανάπτυξη δεν

σημαίνει «όχι» στην εξόρυξη προϊόντων που ούτως ή άλλως αποτελούν τη βάση για το ψηφιακό και οικολογικό μας μέλλον: το πυρίτιο (Si των Φ/Β και της τεχνολογίας πληροφορικής), το νεοδύμιο (Nd των ανεμογεννητριών και των σκληρών δίσκων), το ταγγάλιο (Ta, των κινητήρων μας αλλά και του σφοδρού πολέμου στο Κονγκό), το δυοπρόσιο (Dy, των υβριδικών αυτοκινήτων), το αλουμίνιο και ο χαλκός (των ενσωμάτων και ασύρματων δικτύων) κ.λπ.

Πράσινη ανάπτυξη δεν σημαίνει «να μην κόβεται κανένα δέντρο ποτέ», να «μην γίνονται αοιλικά πάρκα στα βουνά και μεταλλεία σε περιοχές που χαρακτηρίζονται δασικές». Πολλοί θεωρούν ότι οι μη ανανεώσιμοι πόροι πρέπει να εξαιρεθούν από τα σχέδια βιώσιμης ανάπτυξης. Εντούτοις, η διαχείριση μη ανανεώσιμων πόρων μπορεί να είναι βιώσιμη όταν εφαρμόζουμε διαχειριστικά συστήματα «βιομηχανικής οικολογίας» και «βιομηχανικής σιμβίωσης» οεβόμενοι τους πόρους της ζωής και της φύσης, όταν εξαντλούμε τους πόρους ζωής των παραγόμενων προϊόντων και όταν ανακυκλώνουμε τα προϊόντα στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό.

4 Πράσινη ανάπτυξη σημαίνει «αναπόδωση παντού» και «εξοικονόμηση παντού» χωρίς εξαιρέσεις.

Σημαίνει επίσης «βιώσιμη κατανάλωση» και «οικο-αποδοτικότητα» παντού, υπεύθυνη χρήση αγαθών, πόρων, απορριμμάτων και υπηρεσιών. Σημαίνει ακόμη περισσότερη βιομάζα και γεωθερμία που συχνά τις υποτιμούμε ως ΑΠΕ, παρ'ότι παρέχουν μη «δυσωπότερη» ενέργεια. Πράσινη ανάπτυξη σημαίνει πάντοτε όλα παιδιά, ωφίμηση των κοινωνιών και περιβαλλοντική ήθικη ώστε να γίνουν αντιληπτές αυτές οι λεπτές μεταβιβάσεις ισορροπιών.

Κι ακόμη πράσινη ανάπτυξη σημαίνει ότι ο κρατικός έλεγχος θα εγγυηθεί επιτέλους ότι «ο ρουπαϊόνα θα πληρώσει» και όχι τελικά αντ'αυτού ο ρουπαϊόνα να αγοράζει «μετοχές και πληρωσιμα, έρα ρουπαϊόνα...»

5 Η πράσινη ανάπτυξη οφείλει να είναι βιώσιμη, κι αυτό σημαίνει ότι αφενός οφείλει να είναι «διατηρησιμη» σε βάθος χρόνου χωρίς κρατικές επιδοτήσεις και αφετέρου δεν πρέπει να υπερβεί τη φέρουσα ικανότητα του περιβάλλοντος και να μην διακυβεύει την κοινωνική συνοχή. Το περιβάλλον από πεδίο λανθάνοντος πλεονεκτήματος πρέπει να μετατραπεί επιτέλους σε πραγματικό πεδίο συγκριτικού πλεονεκτήματος. Για να γίνει αυτό απαιτούνται θεσμικές παρεμβάσεις, οικονομικές κλιμακωτές, αλλά και συγκροτούμενες τόσο με γραφειοκρατίες της δημοσίας διοίκησης όσο και με ιδεολογικές «οικολογίες». Αλλά και με τις φρενδιασθήσεις που καλλιεργούνται στους πολίτες. Οπως εκείνη που θεωρεί πως το κράτος μπορεί να δημοιογήσει «πράσινα» θέσεις εργασίας με ένα μεγάλο ραβδί, χωρίς να τις επιδοτήσει, απορροφώντας κεφάλαια από άλλους παραγωγικούς τομείς.

Κι ακόμη εκείνη που θεωρεί ότι η πράσινη ανάπτυξη σημαίνει απώματα σύγχρονης με τις πελατειακές λογικές ορισμένων κατεχθέντων, τη γραφειοκρατία, το συγκεντρωτισμό, τη διαφθορά.

■ Δεν ελπίζω να πολλά, καθώς όλα τα προοδευτικά οράματα στην Ελλάδα περιρριόναται σινηθώς ανάμεσα στον ελιτισμικό άξονα αστό τη μια και τη γραφειοκρατία και ανελαστικότητα του επιχειρηματικού περιβάλλοντος από την άλλη.

Ας μην ξεχνάμε ότι μια χώρα σαν την Ισπανία που τόλμησε να καταδαίσει τα πολιτοκόρα παραθεριστικά συγκροτήματα με σκοπό να επαναστήσει τις αστογερμένες της, δεν τα κατάφερε μέχρι σήμερα στο στοίχημα της βιώσιμης ανάπτυξης. Αν και πέτυχε ταχεία «πράσινη» ανάπτυξη, αυτή στηρίχθηκε κυρίως σε ένα ευνοϊκό νομοθετικό πλαίσιο κρατικών επιδοτήσεων, με αποτέλεσμα να μην είναι «βιώσιμη» σε βάθος χρόνου. Και να οδηγεί σιγήματα σε αύξηση των ελλειμμάτων και της ανεργίας.

■ Ας ελπίσουμε ότι η δέσμευση της Ε.Ε. για τα γνωστά 5 εικοσάχρια (20% μείωση εκπομπών, 20% μερίδιο ΑΠΕ, 20% ενεργειακή αποδοτικότητα μέχρι το 2020) θα έχει μεγαλύτερη επιτυχία από τη στρεπτήρηση της Λισαβόνας για την ανταγωνιστικότητα και ότι θα επιφέρει θετικά και τον τόπο μας.

Εντούτοις, η αλήθεια είναι ότι αν δεν αλλάξουμε το απόδεκατιές κυρίαρχο κρατικό διευο αναπτυξιακό μας πρότυπο, όλα τα παραπάνω θα αποδειχθούν ευσεβείς πόθοι. Και η πράσινη ανάπτυξη, από μεγάλη ελπίδα, θα περιοριστεί σε ένα περιτύλιγμα, μια έσοπο μοντέρνα παράλληλη του ίδιου αποστηθισμένου μοντέλου ανάπτυξης. Και στις να ότρες γενιές θα μείνει ως παρακαταθήκη το εππλέον δημοσιοσυστημακό ελλειμμα...

*Ο ΠΕΤΡΟΣ ΤΖΕΦΕΡΗΣ είναι δρ μηχανικός ΕΜΠ-συγγραφέας, <http://elladitisamas.blogspot.com/>